

Agnieszka Miarka
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
e-mail: agnieszka.miarka@us.edu.pl

Determinanty i przebieg konfliktu zbrojnego w Mali (2012-2013)

Streszczenie. Artykuł prezentuje przyczyny oraz przebieg konfliktu zbrojnego w Mali, ze szczególnym uwzględnieniem heterogenicznej struktury ludności oraz historii separatystycznych dążeń Tuaregów. Ukazane zostało zaangażowanie sił francuskich w ramach operacji reagowania kryzysowego Serval. Analiza wydarzeń obejmuje okres od zainicjowania działań zbrojnych (luty 2012 r.) do przeprowadzenia wyborów prezydenckich (7 sierpnia 2013 r.).

Słowa kluczowe: konflikt zbrojny, Arabska Wiosna, Tuaregowie, Mali

1. Wstęp

Wydarzenia związane z wybuchem Arabskiej Wiosny, które miały miejsce w wielu państwach regionu Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki, stanowiły zaskoczenie dla całej społeczności międzynarodowej. Szczególnie dramatyczny przebieg Arabskiej Wiosny Ludów miał miejsce w Mali i Libii, gdzie protesty niezadowolonej ludności przekształciły się w wojnę domową, stanowiąc wyzwanie dla aktorów zewnętrznych i istotne zagrożenie dla bezpieczeństwa całego regionu. Mali położone jest w Afryce Zachodniej, graniczy na północy z Algierią, na północnym zachodzie z Mauretanią, na południu z Wybrzeżem Kości Słoniowej oraz Burkina Faso, na wschodzie z Nigrem, a na zachodzie z Senegalem i Gwineą. Jest małym państwem o niekorzystnych warunkach naturalnych (65% obszaru zajmują pustynie

obejmujące przede wszystkim północny obszar), którego podstawę gospodarki stanowi sektor rolniczy, skoncentrowany na południowym terenie, charakteryzujący się dominacją upraw bawełny. Choć powszechnie uznaje się Mali za jedno z najbiedniejszych państw świata, należy odnotować występowanie dużej różnorodności surowców naturalnych. Przede wszystkim jest trzecim producentem złota w Afryce, które jest tam wydobywane od ponad 500 lat. Istnieją też sygnały dotyczące licznych złóż radioaktywnego uranu (potencjał tego pierwiastka tylko w północnej prowincji Gao szacowany jest na 200 ton), diamentów i innych kamieni szlachetnych (m.in. granatów i odmian kwarcu), wapieni oraz fosforanów (potencjał określany jest na 12 milionów ton), jak i soli (skupiska przede wszystkim na północy), istnieją także wzmianki na temat złóż ropy naftowej położonych w północnej części kraju [Mali's Mining Sector... 2011]. Mimo potencjału surowcowego, który mógłby przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej państwa, Mali nie wykorzystuje swoich możliwości w tym sektorze ze względu na słabo rozwiniętą infrastrukturę wydobywczą.

Warto zwrócić uwagę, że pomimo niekorzystnej sytuacji ekonomicznej państwo to było jednym z przywódców demokratyzacji w Afryce Zachodniej. Według badań przeprowadzonych przez specjalistów z Freedom House Mali miało najwyższy indeks demokratyzacji w 2011 spośród wszystkich państw Afryki Subsaharyjskiej, nawet jeszcze w 2012 r., pomimo rozpoczęcia wojny domowej, wskaźniki demokratyzacji były zadowalające – rozwój praw politycznych na poziomie 2, natomiast swobód obywatelskich na poziomie 3 [Freedom of the Press 2011; Freedom in the World 2012]. Analizując przytoczone dane, z całą pewnością powinno się stwierdzić, że konflikt zbrojny wywiązał się w państwie afrykańskim o wyraźnym postępującym procesie transformacji ustrojowej, gdzie wykształcono nawyk poszanowania reguł konstytucyjnych. Mimo dobrych prognoz Mali zmagало się z licznymi problemami w sferze politycznej, np. nagminną korupcją władz.

2. Determinanty konfliktu

Niezwykle ważnym czynnikiem, który wpłynął na wybuch wojny domowej, była heterogeniczna struktura ludności. Społeczeństwo malijskie podzielone jest na wiele plemion i grup etnicznych, z których aż 50% stanowią ludy z grupy Mande. Innymi egzystującymi grupami są Senufowie, Fulanie, Songhajowie oraz Maurowie i Tuaregowie (10%) [Mali Ethnic Groups 2015]. Obszary południowe Mali zamieszkiwane są przez czarnoskóre plemiona afrykańskie, natomiast siłą przeważającą na północy są biali nomadzi, czyli Tuaregowie. Grupa ta występuje również w innych państwach: w południowej części Algierii, zachodniej Libii, północnych regionach

Nigru oraz północno-wschodniej części Burkina Faso. Ich liczba określana jest na ok. 1,5 miliona osób. Wyznają islam, choć z silnymi wpływami plemiennych wierzeń animistycznych. Społeczność tuarecka dzieli się na klasy: wyższą (szlachecką), którą tworzą przede wszystkim hodowcy wielbłądów oraz niższą (wasalną) złożoną z pasterzy kóz. W przeszłości wyróżniano też klasę trzecią – czarnoskórych niewolników, których Tuaregowie sprowadzali z południowej części państwa [Atallah 2013]. Grupa ta nie identyfikowała się z żadnym państwem, wykazując silne tendencje separatystyczne i kilkakrotnie próbowała utworzyć swoje niezależne państwo na północy Mali – Azawad, obejmujące regiony: Gao, Kidal i Timbuktu. Źródła dążeń Tuaregów do utworzenia autonomicznego organizmu państwowego należy doszukiwać się już w okresie francuskiego władztwa kolonialnego nad terenami dzisiejszej Republiki Mali. Kolonizator faworyzował plemiona zamieszkujące Południe, czego dowodem było np. wdrażanie programów edukacyjnych jedynie dla ludności Mande. Z czasem zaczęto hamować swobodę koczowniczego trybu życia Tuaregów, ograniczając ruchliwość tej ludności. Dyskryminacja nomadów oraz marginalizacja ich potrzeb spowodowały wszczęcie buntu przeciwko niesprawiedliwemu i scentralizowanemu państwu kolonialnemu. W odwecie, administracja francuska nałożyła na Tuaregów wysokie zobowiązania podatkowe, skonfiskowała wielbłądy, odebrała pastwiska oraz nie zdecydowała się na realizację postulatu utworzenia niezależnego państwa Azawad [Luengo-Cabrera 2013]. Zainicjowane represje wobec ludności nomadycznej nasiliły się po uzyskaniu przez Mali niepodległości w 1960 r.

Pierwszym prezydentem Mali został Modibo Keita. W nowej strukturze władz, ludność północy kraju była reprezentowana symbolicznie. Prezydent współpracował z plemionami południowymi, pomijając nomadów z północnych obszarów państwa, podobnie jak to czynili francuscy kolonizatorzy. Autorytarny reżim Keity nie dopuszczał do reprezentacji północnych gmin w administracji. Silna władza wojskowa nad północą oraz wizja wdrożenia antykoczowniczej reformy rolnej pobudziły Tuaregów do zbrojnego wystąpienia przeciwko władzom w Bamako już w 1962 r. Ze względu na brak jednolitego dowodzenia oddziałami tuareckich rebeliantów oraz spójnej strategii działania siły rządowe spacyfikowały powstanie bez większych problemów. Nie bez znaczenia był fakt, że powstańcom nie udało się zmobilizować całej ludności tuareckiej, aby zwróciła się przeciwko niesprawiedliwym władzom [Atallah 2013]. W owym czasie armia malijska odznaczała się dobrym wyszkoleniem oraz stosunkowo zadowalającym wyposażeniem w radziecki sprzęt wojskowy. Podejmowała też intensywne kroki w obszarze wywiadowczym. W efekcie całkowicie zdławiono rebelię pod koniec 1964 r.

Sytuacja wewnętrzna Mali nadal była niestabilna. Szczególne niezadowolenie społeczne wywoływała zła sytuacja gospodarcza państwa. W wyniku zamachu stanu, który miał miejsce w listopadzie 1968 r., władzę przejęli

wojskowi na czele z pułkownikiem Moussa Traoré. Susza, która dotknęła Mali w latach 70., pogłębiła niekorzystną sytuację w państwie. Tuaregowie opuszczali północne obszary, szukając lepszych warunków ekonomicznych w Algierii, Nigerii, Libii, Mauretanii oraz Burkina Faso. Wyjątkowo korzystne perspektywy wiązały się z rozwojem przemysłu wydobywczego ropy naftowej w Libii oraz Algierii. Duże znaczenie dla umacniania postulatów niepodległościowych tej ludności miała styczność z reżimem Muammara Kaddafiego. Wpłynęło to na radykalizację islamskiego światopoglądu Tuaregów. Dyktator zaczął szkolenia przybyłej ludności nomadycznej, zasilającej powołany w 1972 r. Legion Islamski, składający się z napływowej ludności państw Sahelu. Miał on być narzędziem realizacji ambicji pułkownika Kaddafiego w kwestii powiększenia zakresu jego władztwa nad innymi państwami afrykańskimi oraz ustanowienia islamskiej supremacji na kontynencie. Tuarescy żołnierze walczyli m.in. w Nigrze, Palestynie, Afganistanie. Wzmacnianie i szkolenie Legionu zostało zakończone w 1985 r., ze względu na spadek ceny ropy naftowej. Libijski reżim nie był w stanie dalej inwestować środków w rekrutację bojowników. Finalnie Legion Islamski został rozwiązany po miażdżącej porażce w wojnie z Czadem, skłaniając malijskich Tuaregów do powrotu w rodzinne strony [Douglas-Bowers 2013]. Warto zwrócić uwagę, że Kaddafi wspierał dążenia niepodległościowe ludności tuareskiej w innych państwach, co stanowiło zabieg strategiczny, którego celem było utrzymanie wewnętrznej stabilności Libii i zapobieganie wystąpieniom Tuaregów na jej obszarze.

Masowy powrót ludności tuareskiej do Mali wywołał konflikt z plemionami, które zajęły obszary należące do nomadów przed suszą. Tuaregowie rozpoczęli drugą rebelię w czerwcu 1990 r. pod wodzą Iyada Ag Ghalego, późniejszego lidera ugrupowania Ansar Dine. Oddziały rebeliantów były bardziej przygotowane do prowadzenia działań zbrojnych niż podczas buntu w latach 60., ze względu na zdobyte doświadczenie w operacjach ekspedycyjnych Legionu Islamskiego. Prezydent Traoré nie zdecydował się na militarne zdławienie rebelii i przyjął ofertę mediacji Algierii. Skutkiem starań administracji algierskiej było podpisanie porozumienia między czołowymi decydentami oddziałów rebelianckich a rządem malijskim w Tamanrasset (1991 r.). Zapisy niniejszego dokumentu zakładały m.in. zawieszenie broni i wymianę jeńców; wycofanie oddziałów powstańczych do stałych miejsc zakwaterowania; ograniczenie obecności regularnej armii na północnym obszarze (szczególnie w mieście Kidal); przyspieszenie procesu decentralizacji administracyjnej w państwie; gwarancję przeznaczenia części funduszy inwestycyjnych na rozwój północy kraju [Atallah 2013]. Rząd zdecydował się też na wcielenie rebelianckich jednostek paramilitarnych do struktur regularnej armii.

W tym samym czasie wybuchły demonstracje antyrządowe w całym państwie spowodowane złymi warunkami socjalnymi oraz pogarszającymi się możliwościami handlowymi. Społeczeństwo buntowało się przeciw nagminnej korupcji

występującej w najwyższych strukturach władzy. Rezultatem artykułowania niezadowolonia przez obywateli Mali było przeprowadzenie zamachu stanu przez pułkownika Amadou Toumani Touré i odsunięcie prezydenta Traoré od władzy. Touré utworzył Tymczasowy Komitet na rzecz Bezpieczeństwa Ludu. To wydarzenie kończyło okres dyktatury wojskowej. Nowe władze podpisały w kwietniu 1992 r. porozumienie z przedstawicielami Tuaregów, które odnosiło się do kluczowych zagadnień, takich jak: pokój i bezpieczeństwo na północy, pojednanie narodowe, podjęcie inicjatyw pobudzających rozwój społeczno-gospodarczy oraz przyznanie statusu obszaru autonomicznego Północy w ramach jednolitego państwa. Co więcej, powołano specjalną komisję mającą nadzorować przestrzeganie warunków pokoju, a Tuaregowie uzyskali zapewnienie posiadania reprezentacji w Zgromadzeniu Narodowym [Luengo-Cabrera 2013].

Kruchy rozejm został zerwany w 2006 r. Nieszczęsne granice państwa wpłynęły na wzrost przemytu broni przede wszystkim z Mauretanii i Nigerii. Arabska i tuareska społeczność zamieszkująca Północ zaczęła dostrzegać szansę na poprawę swojego statusu ekonomicznego w kontrolowaniu szlaków przemytniczych. Niedostateczne wdrażanie zapisów porozumienia z 1992 r., kolejne susze i brak adekwatnej reakcji ze strony władz w Bamako oraz wzrost niezadowolonia wśród żołnierzy wcielonych do armii malijskiej stały się przyczyną trzeciej rebelii Tuaregów. Jej przywódcami byli tuarescy oficerowie Hassan Ag Fagaga i Ibrahim Bahanga, którzy w maju 2006 r. utworzyli jednostkę paramilitarną Demokratyczny Sojusz na rzecz Zmian. Przeprowadzono ataki na regularne siły Mali w takich miastach, jak Kidal czy Ménaka. Ówczesny prezydent, Amadou Touré, wykorzystał pokojowe środki załatwiania sporów międzynarodowych. Kolejny raz dzięki mediacjom Algierii udało się wypracować zawieszenie broni, jednak wielu rebeliantów nie przestrzegало jego zapisów i nadal kontynuowało działania [Douglas-Bowers 2013].

Za bezpośrednią przyczynę wystąpień Tuaregów w 2012 r. należy uznać ich udział jako najemników w libijskiej wojnie domowej (2011 r.). Po zakończeniu wojny w Libii, nasiliły się antagonizmy między afrykańską ludnością, której część zasilala oddziały najemników Kaddafiego, a arabskim społeczeństwem, co było motywacją powrotu do macierzystych państw m.in. Tuaregów. Przywieźli do Mali zrabowany sprzęt, dzięki czemu ich wyposażenie jakościowo przewyższało to, którym dysponowała regularna armia malijska, a zdobyte doświadczenie bojowe pozwoliło im na doskonałe przygotowanie podejmowanych działań.

3. Przebieg działań zbrojnych

Już w październiku 2011 r. udało się zjednoczyć ludność tuareską, która dążyła do utworzenia niezależnego państwa w ramach Mali, obejmującego jego północny

obszar. Powstał Narodowy Ruch Wyzwolenia Azawadu (fr. Mouvement National pour la Libération de l'Azawad – MNLA), którego przywódcą został Bilal Ag Achérif, a dowódcą militarnych operacji mianowano Mohameda Ag Najem. Podobnie jak w przeszłości, Tuaregowie oskarżali władze malijskie o dyskryminowanie północy i brak pomocy rozwojowej dla tej części państwa. Chociaż sama organizacja deklarowała, że w jej szeregach jest ok. 5 tysięcy bojowników, należy wątpić w tę informację, gdyż musiała ona kooperować z ugrupowaniami islamskimi, aby usankcjonować swoją przewagę w Azawadzie [Lyammouri 2013]. Nieszczęsne granice, rozwój szlaków przemytniczych oraz słabość organów państwowych Mali dotkniętych zjawiskiem korupcji spowodowało przybycie oraz tworzenie na tym terenie różnych organizacji terrorystycznych. Duże wpływy w Mali zdobyła Al-Kaida Islamskiego Maghrebu (AQIM), której strukturę tworzyli islamiści algierskiego pochodzenia. Bazą terrorystów stał się północny region Kidal. Źródłem finansowania organizacji Mughtara Bilmughtara był przemyt narkotyków z Afryki Północnej przez Saharę do Europy oraz porwania obywateli państw zachodnich dla okupu [Czerep 2013b]. 4MNLA współpracował z Ansar Dine, która była organizacją islamistyczną powstałą niedługo po rozpoczęciu działań MNLA, jej liderem został Ijad Ag Ghali. Stworzył on odrębną grupę po nieudanej próbie zostania głównym decydem w MNLA. Członkowie Narodowego Ruchu Azawadu odrzucili jego kandydaturę ze względu na silne powiązania z AQIM. W przeciwieństwie do świeckiego charakteru MNLA Ansar Dine przyjęło salaficką ideologię, dążąc do ustanowienia szariatu na całym obszarze Sahary. Ostatnią ważną grupą zaangażowaną w prowadzenie akcji militarnych wobec sił malijskich był Ruch na rzecz Jedności i Dżihadu w Afryce Zachodniej (MUJAO), który wydzielił się z AQIM.

Działania bojowników z MNLA rozpoczęły się 17 lutego 2012 r. atakiem na miasta: Augelhok, Ménaka oraz Tessalit. Ménaka jest symbolicznym miejscem dla Tuaregów, tam bowiem rozpoczęło się nieudane powstanie w latach 90., władze w Bamako nie spodziewały się w tym miejscu kolejnych problemów. Jednak punktem strategicznym było małe miasto garnizonowe Tessalit – w przypadku jego opanowania przez MNLA, rebelianci mieliby otwartą drogę do Kidal, który jest stolicą północnego Mali. Aby nie dopuścić do takiej sytuacji, władze zaangażowały znaczne środki w postaci lekkich pojazdów opancerzonych i helikopterów bojowych. Chociaż w pierwszych tygodniach konfliktu powstańcom nie udało się uzyskać wyraźnej dominacji, to ataki przybierały na sile. Prezydent Amadou Toumani Touré realizował taktykę nieangażowania się w długotrwałą walkę, a regularne siły zachowywały się defensywnie, co spowodowało liczne napięcia w malijskim społeczeństwie. Żołnierze oskarżali prezydenta o bezczynność, co wywołało na początku lutego masowe demonstracje ludności wobec braku zdecydowanej reakcji rządu na rebelię Tuaregów [Berthemet 2012]. Szczególnie protestowały rodziny

żołnierzy, twierdząc, że na froncie brakuje żywności i odpowiedniej broni. Unikanie rozstrzygających uderzeń miało zamaskować nieprzygotowanie armii Mali do prowadzenia tego typu działań oraz słabe wyposażenie, które nie mogło konkurować ze sprzętem powstańców.

Już 4 lutego zintensyfikowano ofensywę i rebelianci zaatakowali Kidal. W obawie przed ostrzałem z broni ciężkiej, który stosowały siły rządowe, ok. 3500 osób opuściło miasto i udało się do Mauretanii. Z kolei przedstawiciele Międzynarodowego Czerwonego Krzyża podawali, że aż 10 tysięcy osób uciekło do Nigru w wyniku starć armii malijskiej z rebeliantami m.in. niedaleko Ménaki [Tuareg Rebels Attack... 2012]. Tuaregowie opanowali w lutym takie miasta, jak Tessit czy Fatélé. Natomiast 4 marca bojownicy z MNLA podjęli kolejną próbę podporządkowania sobie Tessalitu. Celem nadrzędnym było przejęcie bazy wojskowej oraz lotniska znajdującego się w mieście, które było wykorzystywane do transportu żywności dla malijskich żołnierzy przez aktorów zewnętrznych (np. USA) [Mali: nouveaux... 2012]. Ostatecznie Tessalit został zajęty przez rebeliantów 11 marca. W rezultacie siły rebelianckie kontrolowały większą część północnego Mali.

W nocy z 21 na 22 marca armia malijska przeprowadziła szturm na pałac prezydencji w Bamako i obaliła Touré. Na czele zamachu stanu stanął kapitan Amadou Sanogo. Aresztowano najbliższych współpracowników prezydenta. Przyczyną podjęcia tego kroku była frustracja żołnierzy z powodu utraty północy oraz pasmo klęsk w starciach z rebeliantami. Warto zwrócić uwagę, że rzeczywiste niezadowolenie z braku kontroli nad północnymi obszarami wynika z faktu, że powstańcy przejęli zwierzchnictwo nad szlakami przemytniczymi, które były źródłem dochodów dla armii. Następnego dnia przedstawiciel junty wojskowej, porucznik Amadou Konare, ogłosił przejęcie władzy w państwie przez Narodowy Komitet na rzecz Przywrócenia Demokracji i Państwa (fr. Comité National pour le Redressement de la Démocratie et la Restauration de l'État – CNRDR). Pierwotnie Komitet liczył 15 wojskowych, jednak kilka dni później Sanogo zaprezentował treść nowej konstytucji, zgodnie z którą szefem państwa pozostawał przewodniczący CNRDR, wybierający ministrów. Strukturę CNRDR miało tworzyć 41 członków (26 wojskowych i 15 cywilnych). Komitet miał sprawować władzę do czasu wyborów, których terminu jednak nie ustalono [Kubiak 2014: 356].

Zamach stanu został jednomyślnie potępiony przez społeczność międzynarodową. Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Zachodniej (ECOWAS) podjęła decyzję o wykluczeniu Mali ze swoich struktur, jednocześnie nawołując wojskowych do przekazania władzy cywilom. Co więcej, zagrożono nałożeniem sankcji ekonomicznych m.in. w postaci zamrożenia aktywów junty oraz zakazu podróżowania jej członków. Przedstawiciele ECOWAS planowali też przeprowadzenie rozmowy z Amadou Sanogo w celu jak najszybszego przywrócenia porządku konstytucyjnego w państwie, jednak po żywiołowych demonstracjach zwolenników zamachu stanu na płycie

lotniska w Bamako zdecydowano się na odwołanie bezpośrednich rokowań. Wobec tych wydarzeń państwa skupione w tej organizacji wystosowały do junty 29 marca 72-godzinne ultimatum z żądaniem rezygnacji z władzy [Daniel 2012]. Wprowadzono też w stan gotowości dla 2 tysięcy żołnierzy sił szybkiego reagowania. Wobec niedostatecznej reakcji rządzących zaczęto wdrażać sankcje wobec Mali. Należy też podkreślić duże poparcie społeczne dla władzy wojskowych. Obywatele byli rozczarowani charakterem demokracji w Mali, którą dotykały naganne zjawiska, takie jak nepotyzm i korupcja. Ostatecznie władza została przekazana organom cywilnym 26 kwietnia.

W tym samym czasie bojownicy z MNLA przy wsparciu organizacji islamskich wykorzystali wewnętrzną niestabilność państwa po obaleniu prezydenta oraz słabość armii i przystąpili do dynamicznych ataków na kluczowe regiony w północnym Mali. W ciągu zaledwie kilku dni (30 marca – 2 kwietnia) zajęli Kidal, Gao i Timbuktu. W rezultacie Mossa Ag Attaher, rzecznik MNLA, 6 kwietnia ogłosił niepodległość Azawadu, jednocześnie potwierdzając nienaruszalność granic z państwami ościennymi oraz stosowanie się do zapisów Karty NZ. Wezwano społeczność międzynarodową do uznania secesji Azawadu, jednak zarówno Unia Afrykańska, jak i państwa Unii Europejskiej potępiły ten akt, podkreślając jego nieważność oraz niewiążący charakter dla innych aktorów państwowych. Niezwykle istotna jest reakcja jednego z sojuszników MNLA, ugrupowania Ansar Dine. Szef pionu wojskowego Omar Hamaha skrytykował proklamowanie państwa Azawad. Współpraca między tymi organizacjami nie mogła przebiegać harmonijnie ze względu na różne cele prowadzenia działań zbrojnych na terenie Mali. Strategicznym zamierzeniem MNLA było utworzenie niezależnego państwa Tuaregów, zdecydowanie dystansując się od religijnej ideologii. Z kolei islamistyczne Ansar Dine dążyło do wprowadzenia szariatu w całym Mali, co już od kwietnia było realizowane m.in. w Timbuktu [Fessy 2012].

Według Biura Narodów Zjednoczonych do Spraw Koordynacji Pomocy Humanitarnej, od rozpoczęcia walk do końca kwietnia 2012 r. ok. 284 tysiące osób opuściło swoje domostwa w wyniku konfliktu zbrojnego na północy Mali, a 107 tysięcy uznaje się za przymusowo wysiedlonych, natomiast 177 tysięcy uciekło, szukając schronienia w sąsiednich państwach: Algierii, Mauretanii, Burkina Faso, Nigrze. Z kolei Human Rights Watch zwraca uwagę na masowe łamanie Międzynarodowego Prawa Humanitarnego (MPH), czyli popełnienie wielu zbrodni wojennych przez separatystyczne i islamistyczne oddziały paramilitarne. Nagminnie stosowano przemoc seksualną; wykorzystywano dzieci poniżej 13 roku życia jako żołnierzy; miasta będące pod kontrolą bojówek były plądrowane. Członkowie Ansar Dine, starając się wprowadzić szariat na tym obszarze, wykonywali publiczne kary chłosty, amputacji, niszczyli miejsca, w których można uprawiać niedozwolone przez islam praktyki, np. bary, gdzie sprzedawano alkohol, lub lo-

kale związane z prostytutką. Stosowano też drastyczne kary za nieprzestrzeganie reguł koranicznych. Często też dopuszczano się zbiorowych egzekucji. Grabieży szczególnie poddawane były kościoły chrześcijańskie, niszczone wszelkie ikony będące obiektem kultu wiernych [Mali: War Crimes... 2012].

Mimo sprzeczności w sferze motywacyjnej MNLA i Ansar Dine podpisały 26 maja porozumienie, w którym obie strony zgodziły się na wprowadzenie prawa islamskiego w Azawadzie, co w praktyce oznaczało przyznanie się MNLA do utraty kontroli na rzecz islamistów. Mimo przewagi liczebnej MNLA to Ansar Dine osiągnęło taktyczny sukces, którego podstawą była mocno zmotywowana oraz wysoko zdyscyplinowana kadra [Kubiak 2014: 358]. Szybko okazało się, że deklaracja wzajemnej współpracy miała jedynie wzmocnić pozycję rebeliantów, a rzeczywisty kompromis nie został osiągnięty. Walki pomiędzy koalicjantami wybuchły już w czerwcu. Ansar Dine wspierane przez islamistów AQIM oraz MUJAO zaczęło powiększać swoją dominację nad siłami MNLA. Konsekwentnie wdrażając szariat w zajętych miastach, dopuścili się licznych dewastacji dóbr kultury, stanowiących naturalne dziedzictwo Mali, np. niszcząc słynne grobowce sufickich świętych w Timbuktu, uznane przez UNESCO za pomniki Światowego Dziedzictwa Kultury, gdyż były niezgodne z prawem islamskim. Międzynarodowy Trybunał Karny opisał te poczynania jako prawdopodobne zbrodnie wojenne [Timbuktu Heritage... 2012]. Ostatecznie islamiści przejęli 12 lipca całkowitą kontrolę nad Azawadem.

W obliczu rosnącej przewagi islamistów Dioncounda Traoré, pełniący obowiązki prezydenta Mali, zwrócił się do państw ECOWAS o jak najszybszą interwencję zbrojną w celu pacyfikacji paramilitarnych jednostek terrorystycznych w północnym Mali. Członkowie ECOWAS przyjęli 11 listopada 2012 r. w Abudży plan interwencji w Mali. Zakładał on utworzenie sił o liczebności 3,3 tysiąca żołnierzy z państw afrykańskich; swój udział zadeklarowały takie państwa, jak: Senegal, Nigeria, Niger, Togo, Ghana, Burkina Faso. Jednocześnie UE zapowiedziała utworzenie misji szkoleniowej w celu zwiększenia przygotowania regularnej armii Mali do prowadzenia efektywnych działań zbrojnych [Toboła 2012]. Planowana interwencja była mocno popierana przez Francję. Państwa RB ONZ zatwierdziły francuski projekt rezolucji w sprawie Mali na posiedzeniu 20 grudnia. Rezolucja nr 2085 zezwala na rozmieszczenie oddziałów Międzynarodowej Misji Wsparcia w Mali pod Dowództwem Sił Afrykańskich (African-led International Support Mission to Mali – AFISMA). Misja otrzymała roczny mandat. Jej najważniejszymi zadaniami było: odbudowanie zdolności sił bezpieczeństwa Mali, wsparcie władz w odzyskaniu kontroli nad północnymi obszarami państwa i zmniejszenie zagrożenia ze strony występujących tam grup ekstremistów, udzielenie pomocy władzom malijskim w wypełnianiu ich obowiązku obrony ludności cywilnej, wsparcie dla rządu w przekazywaniu pomocy humanitarnej poszkodowanej ludności oraz umożliwieniu powrotu uchodźcom i wysiedleńcom. Ponadto rezolucja zezwala na

użycie wszelkich niezbędnych środków w celu wypełnienia powyższych założeń, jednocześnie nie zapominając o przepisach MPH i poszanowaniu integralności terytorialnej oraz suwerenności Mali [Resolution 2085 2012].

Islamscy rebelianci, chcąc zaskoczyć zewnętrzne siły szykujące się do interwencji, zaatakowali pierwsi na początku stycznia 2013 r. Ofensywa grup terrorystycznych ukierunkowana była na południowy obszar Mali. Już 10 stycznia bojownikom udało się zająć miasto Konna położone przy drodze łączącej Gao z Sévaré. Równocześnie zaatakowano też Mopti, którego opanowanie oznaczałoby przejęcie kontroli nad bazą lotniczą w Sévaré, co uniemożliwiłoby swobodne operowanie zagranicznych wojsk w Mali oraz pozwoliłoby założyć tam kwaterę szkoleniowców armii malijskiej.

Ze względu na dynamiczne działania radykałów z północy oraz możliwość przejścia przez nich kontroli nad całym obszarem Mali, prezydent Francji François Hollande zarządził rozpoczęcie operacji reagowania kryzysowego z udziałem sił francuskich. Motywacja prezydenta V Republiki była wielowątkowa. Należy podkreślić, że Mali wraz z innymi państwami afrykańskimi stanowi *pré carré* – tradycyjną strefę wpływów Francji. Paryż stosował neokolonialną politykę wobec byłych posiadłości afrykańskich, określaną mianem *Françafrique*. Cechowało ją wzmacnianie ekonomicznego uzależnienia byłych kolonii od Francji, jej duże zaangażowanie w wewnętrzne sprawy tych państw, wspieranie władz przychylnych Francji, nie licząc się z opinią społeczeństw, oraz stała obecność wojskowa sił francuskich na ich terenie. Chociaż były prezydent V Republiki Nicolas Sarkozy oficjalnie zapowiedział odejście od realizacji *Françafrique* w 2008 r., to jednak jej przejawy nadal były widoczne w działaniach Francji, np. w 2008 r. francuskie siły specjalne obroniły dyktatora Czadu przed puczem wojskowym. Hollande chciał definitywnie zakończyć okres dużego zaangażowania Francji w wewnętrzne sprawy państw Afryki, dlatego decyzja o podjęciu interwencji była niezwykle trudna. Obawy prezydenta dotyczyły również potencjalnej „afganizacji” konfliktu i trudnej walki z doświadczonymi dżihadystami. Decyzja o interwencji zapadła ze względu na zbliżenie się rebeliantów do Mopti, którego zdobycie mogłoby umożliwić im marsz na stolicę i uzyskanie kontroli nad całym Mali oraz ryzyko przejścia przez nich strategicznej bazy lotniczej w Sévaré [Czerep 2013b:]. Warto podkreślić, że zagrożenia generowane przez działania islamskich rebeliantów bezpośrednio dotyczyły partykularnych interesów Francji. Z jednej strony, w Bamako zamieszkiwało 6 tysięcy Francuzów [Arieff 2013], co skłoniło władze do wystąpienia w obronie swoich obywateli, z drugiej, konflikt mógłby rozprzestrzenić się na państwa sąsiadujące z Mali. Z perspektywy francuskiej największe obawy wiązały się z przeniesieniem działań na teren Nigru, który jest kluczowym państwem w kontekście francuskiego bezpieczeństwa energetycznego. Niger jest trzecim producentem uranu na świecie, a Francja korzysta z jego zasobów od ponad 40 lat.

Firma Areva przewozi statkami aż 3000 ton rocznie rudy uranu z Nigerii do Francji, której 2/3 energii pochodzi z elektrowni jądrowych [Diallo 2012].

Operacja Serval rozpoczęła się 11 stycznia 2013 r. bombardowaniami pozycji islamistów. Wojska francuskie wykorzystywały w powietrznej fazie operacji m.in. myśliwce Rafael, Mirage 2000, Mirage F1, samoloty tankowania powietrznego KC-130, transportowce C-130 Hercules. W działania włączyli się również francuscy sojusznicy z NATO, udzielając siłom francuskim wsparcia logistycznego oraz wyznaczając siły powietrzne mające wspierać dalsze bombardowania. Szczególne znaczenie miała pomoc USA, Kanady i Wielkiej Brytanii [Kubiak 2014: 360-361]. Oprócz ostrzału pozycji bojowników siły międzynarodowe niszczyły również ich infrastrukturę wojskową oraz obozy treningowe, co pozwoliło zahamować zainicjowaną ofensywę. W odpowiedzi na bombardowania rebeliantów w Mali, działacze AQIM uderzyli w pola gazowe znajdujące w Ajn Amnas i wzięli jako zakładników setki algierskich oraz zagranicznych pracowników tego kompleksu. W efekcie kilkudniowych działań terrorystów oraz odpowiedzi zbrojnych Algierii, zginęło 37 przetrzymywanych obcokrajowców [Crumley 2013]. Prawdopodobnie przeprowadzony atak terrorystyczny miał zniechęcić społeczność międzynarodową do angażowania się w konflikt malijski, która powinna obawiać się takich działań na terytorium państw biorących udział w operacji reagowania kryzysowego.

Równocześnie do prowadzonych działań w strefie powietrznej Mali, na teren państwa zaczęły przybywać jednostki afrykańskiej misji AFISMA. Chociaż jej rozpoczęcie planowano na wrzesień 2013 r., jednak zaczęto pośpiesznie przetrzymać wojska do Mali z powodu niesłabnącej determinacji islamistów. Pierwsze oddziały nigeryjskie pojawiły się 17 stycznia. Dzień wcześniej siły francuskie zainicjowały marsz na północ. Siłom malijskim, ściśle współpracującym z francuskimi oddziałami, udało się 21 stycznia odbić miasto Diabaly [Kubiak 2014: 360-361]. W kolejnych dniach pierwszej fazy ofensywy lądowej przejęto kontrolę nad tak ważnymi miastami, jak m.in. Gao (26 stycznia) czy Timbuktu (28 stycznia). Niedługo po rozpoczęciu ofensywy lądowej przez siły Francji i państw afrykańskich Rada UE podjęła decyzję o utworzeniu misji szkoleniowej EUTM Mali. Pomoc wojskowa tej misji obejmowała m.in. szkolenie i doradztwo w zakresie organizacji systemu dowodzenia. Priorytetowym założeniem miało być prowadzenie szkoleń dotyczących praw człowieka, MPH oraz cywilnej kontroli nad siłami zbrojnymi. Skład misji tworzyło 450 żołnierzy (200 było bezpośrednio zaangażowanych w działalność szkoleniową, natomiast pozostała część zapewniała ochronę misji). Mandat misji ustanowiono na 15 miesięcy [Rękawek, Terlikowski 2013]. Ze względu na brak zaangażowania EUTM w działania bojowe inicjowane przez siły francuskie i AFISMA niniejszy gest należy traktować jedynie jako deklarację polityczną, a nie realne wsparcie.

W kolejnych dniach rozpoczęła się druga, trudniejsza faza ofensywy lądowej. Po pokonaniu islamistów w Kidal (30 stycznia) oddziały terrorystyczne zdecydowały się na opuszczenie baz w malijskich miastach i prowadzenie działań z pustynnych, górzystych terenów na pograniczu Algierii i Mali. W tym samym czasie, siły interwenujące nawiązały kontakt z przedstawicielami MNLA, którzy zawarli z nimi porozumienie – do regionu Kidal nie weszła armia malijska, w zamian MNLA zaoferował udział swoich jednostek w operacji Serval oraz przystąpienie do negocjacji z Bamako [Repetowicz 2013]. Tuaregowie przyzwyczajeni do operowania w niekorzystnych warunkach pustynnych byli bardzo efektywną siłą wspomagającą walkę z ekstremistami. Członkowie grup terrorystycznych od lat szkoleni w obrębie płaskowyżu Adrar des Iforas z sukcesami wdrażali taktykę partyzancką, m.in. atakowali pojedyncze patrole zagranicznych wojsk, przeprowadzali też rajdy na garnizony i posterunki oraz organizowali zamachy samobójcze. Siły interwenujące podejmowały inicjatywy na rzecz oczyszczenia tego terenu oraz całej północy z islamskich bojowników, tocząc krwawe starcia m.in. w Gao [French Clash... 2013]. Ostatecznie teren Azawadu został spacyfikowany do końca kwietnia 2013 r., a kontrolę przejęła armia malijska przy wsparciu wojsk francuskich i państw, które współtworzyły misję AFISMA. Z kolei 18 czerwca udało się podpisać zawieszenie broni między tuareskimi organizacjami MNLA i HCUA (Wysoka Rada na rzecz Jedności Azawadu) a władzami Bamako w Wagadugu (Burkina Faso). Porozumienie dotyczyło organizacji wyborów prezydenckich 28 lipca oraz przyszłego porządku rozmów pokojowych. Zakładało powrót administracji centralnej na tereny północne opanowane przez MNLA oraz HCUA. Kwestie dotyczące dalszego toku rokowań malijsko-tuareskich oraz warunków rozbrojenia bojowników miały być ustalone z nowymi władzami w ciągu dwóch miesięcy [Rękawek 2013]. Nowym prezydentem Mali został Ibrahim Boubacar Keïta.

4. Podsumowanie – implikacje konfliktu

Od końca czerwca 2013 r. można było zaobserwować stopniowe zmniejszanie liczebności oddziałów francuskich, które przekazywały odpowiedzialność za utrzymywanie pokoju na kontrowersyjnych obszarach Mali regionalnym siłom. Jednak nie oznaczało to końca zaangażowania Francji w działania przeciwko rozprzestrzeniającemu się terroryzmowi w Afryce. Implikacją wojny w Mali było zainicjowanie operacji Barkhane w 2014 r. Podstawowym celem operacji było stworzenie korzystnych warunków do rozwoju lokalnych sił antyterrorystycznych. Francja wydzieliła kontyngent wojskowy liczący 3 tysiące żołnierzy, który został rozmieszczony na obszarach: Mali, Nigru, Mauretanii, Burkina Faso oraz Cza-

du. Centrum operacyjne ulokowano w stolicy Czadu – Ndżamenie. Do dyspozycji głównodowodzącego operacją antyterrorystyczną gen. Jaen-Pierre Palasseta oddelegowano m.in. 6 samolotów bojowych, 4 bezzałogowe statki powietrzne, 7 samolotów transportowych, 20 helikopterów wojskowych, 200 transporterów opancerzonych oraz 200 innego typu pojazdów. Oprócz przeprowadzania szkoleń lokalnych sił zbrojnych, wojska francuskie biorą aktywny udział w atakach na członków AQIM [Raubo 2014].

Oddziały francuskie (3850 żołnierzy) wykonały podczas operacji Serval 130 lotów bojowych, 35 misji wspierających oraz 55 misji transportowych. Całkowity koszt, który poniosła V Republika, związany z prowadzeniem działań to 205 milionów euro (w tym 91 milionów przeznaczono na transport strategiczny, 55 milionów na opłacenie personelu oraz 59 milionów na inne wydatki związane z inicjowaniem akcji wymierzonych w islamskich bojowników) [Svitak 2013]. Zaangażowanie militarne Francji w konflikt malijsko-tuareski było sukcesem wizerunkowym François Hollanda, który okazał się rozważnym politykiem, realizującym wizję Francji jako jednego z czołowych decydentów w kwestiach bezpieczeństwa. Jednocześnie V Republika umocniła swoje wpływy w Afryce oraz zabezpieczyła partykularne interesy na terenie Sahelu.

Jako skutek wojny, odnoszący się bezpośrednio do sytuacji wewnętrznej Mali, należy wskazać pogłębienie napięć etnicznych w państwie. Lokalna ludność oraz armia malijska podejmowały akty odwetu oraz stosowały zasadę odpowiedzialności zbiorowej wobec Tuaregów oraz Arabów sprzyjających działalności grup terrorystycznych. Wojsko Mali dokonywało samosądów na ludności tuareckiej w bazie Sévaré, co skłoniło amerykańskich szkoleniowców do przyznania, że chociaż udało się zwiększyć gotowość bojową armii, to jednak morale Malijczyków nadal pozostawało na niskim poziomie. Również po tym, gdy połączone siły malijskie i francuskie weszły do Gao (27 stycznia), dochodziło do samosądów na ludności nomadycznej i arabskiej [Czerep 2013a: 3]. Nie można zapominać o masowych zniszczeniach dóbr kultury podczas wojny, których sprawcami byli członkowie grup terrorystycznych kontrolujących północne obszary. Szczególnie należy to odnieść do zniszczenia bezcennych manuskryptów w Timbuktu. Przechowywano tam pisma traktujące o religii, medycynie, astronomii czy np. o historii imperium Songhai. Podczas 10-miesięcznej władzy AQIM i Ansar Dine nad tym obszarem kolekcja manuskryptów nie była obiektem zainteresowania islamistów, mimo dewastacji i burzenia sufickich mauzoleów. Jednak kiedy stało się oczywiste, że siły francuskie podejmą próbę odbicia Timbuktu, bojownicy spalili manuskrypty. Podaje się, że ogień strawił ok. 2 tysiące dokumentów [Czerep 2013a]. Jedną z kluczowych implikacji wojny była również ogromna fala uchodźców, którą biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców szacowało na 173 tysiące osób w lipcu 2013 r.; 49 975 osób znalazło schronienie w Burkina

Faso; 48 710 w Nigrze; 74 907 w Mauretanii oraz 1500 w Algierii. Z kolei liczbę osób przymusowo przesiedlonych wewnątrznie określa się na 353 tysięcy [Lejeune-Kaba 2013].

Literatura

- Arieff A., 2013, *Crisis in Mali*, Congressional Research Service, <https://fas.org/sgp/crs/row/R42664.pdf> [dostęp: 21.04.2015].
- Atallah R., 2013, The Tuareg Revolt and the Mali Coup, *ASPJ Africa & Francophonie*, www.airpower.maxwell.af.mil/apjinternational/apj-af/2013/2013-1/eng/2013_1_05_Atallah.pdf [dostęp: 14.04.2015].
- Berthemet T., 2012, Mali: l'armée attaque les Touareg, *Le Figaro*, www.lefigaro.fr/international/2012/02/16/01003-20120216ARTFIG00725-malil-armee-attaque-les-touareg.php [dostęp: 18.04.2015].
- Crumley B., 2013, Algeria's Hostage Crisis: Did the Jihadists Have Inside Help?, *Time*, <http://world.time.com/2013/01/21/as-algeria-body-count-grows-officials-analyze-terror-threat-and-whether-the-attack-had-inside-help> [dostęp: 21.04.2015].
- Czerep J., 2013a, Mali w obliczu wojny z partyzantką islamską?, *FAE Policy Paper*, nr 5: 1-8.
- Czerep J., 2013b, Wojna w Mali, *FAE Policy Paper*, nr 4: 1-11.
- Daniel S., 2012, L'Afrique de l'Ouest lance un ultimatum au Mali, *La Presse.ca*, www.lapresse.ca/international/afrique/201203/29/01-4510721-lafrique-de-louest-lance-un-ultimatum-au-mali.php [dostęp: 19.04.2015].
- Diallo N., 2012, *Uranium from Niger; Energy for France...*, *Eafes Blog*, European Agency for Energy Security, <http://eafes.eu/Nene%20Diallo%20-%20Uranium%20from%20Niger%3B%20energy%20for%20France.pdf> [dostęp: 21.04.2015].
- Douglas-Bowers D., 2013, *Rebellion, Resources and Refugees: The Conflict in Mali*, The Hampton Institute, www.hamptoninstitution.org/mali.html#VS5GEcRdXnm [dostęp: 15.04.2015].
- Fessy T., 2012, Mali Tuareg Rebels Declare Independence in the North, *BBC News*, www.bbc.com/news/world-africa-17635437, [dostęp: 19.04.2015].
- Freedom of the Press*, 2011, <https://freedomhouse.org/sites/default/files/FOTP%202011%20Full%20Release%20Booklet.pdf> [dostęp: 14.04.2015].
- French Clash with Islamists in North Mali, 2013, *The Telegraph*, www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/mali/9851936/French-clash-with-Islamists-in-north-Mali.html [dostęp: 21.04.2015].
- Kubiak K., 2014, Konflikt w Mali. Rebelia Tuaregów, islamiści i międzynarodowa interwencja, *Przegląd Politologiczny*, nr 1: 351-368.
- Lejeune-Kaba F., 2013, *UNHCR Helps Prepare for Refugees to Vote in Mali Elections, Voices Concerns over Voter Registration*, www.unhcr.org/51ee540e6.html [dostęp: 21.04.2015].
- Luengo-Cabrera J., 2013, Symptoms of an Enduring Crisis: Prospects for Addressing Mali's Conflict Catalysts, *Harvard Africa Policy Journal*, <http://apj.fas.harvard.edu/symptoms-of-an-enduring-crisis-prospects-for-addressing-malis-conflict-catalysts> [dostęp: 14.04.2015].
- Lyammouri R., 2013, Northern Mali: Armed Groups, State Failure and Terrorism, *Homeland Security Policy Institute Brief*, The George Washington University, http://cchs.gwu.edu/sites/cchs.gwu.edu/files/downloads/IssueBrief_20_HSPI.pdf [dostęp: 18.04.2015].
- Mali Ethnic Groups, 2015, *Index Mundi*, www.indexmundi.com/mali/ethnic_groups.html [dostęp: 14.04.2015].
- Mali: nouveaux combats à Tessalit entre l'armée et la rébellion touareg, 2012, *Les Voix Du Monde*, www.rfi.fr/afrique/20120305-mali-nouveaux-combats-tessalit-armee-rebellion-touareg-amachach [dostęp: 18.04.2015].

- Mali: War Crimes by Northern Rebels, 2012, *Human Rights Watch*, www.hrw.org/news/2012/04/30/mali-war-crimes-northern-rebels [dostęp: 19.04.2015]
- Mali's Mining Sector, a Rich but Unexploited Potential, 2011, *Les Journées Minières et Pétrolières du Mali*, Centre International De Conférence De Bamako, www.jmpmali.com/html/miningand-petroleum.html [dostęp: 14.04.2015].
- Raubo J., 2014, Operacja Barkhane – Francuzi polują w Afryce na terrorystów z Al-Kaidy, *zWojska.pl*, <http://zwojska.pl/3162/operacja-barkhane-francja-terroryzm> [dostęp: 21.04.2015].
- Repetowicz W., 2013, Operacja Serwal w Mali – problemy drugiej fazy, *Geopolityka.org*, www.geopolityka.org/analizy/witold-repetowicz-operacja-serwal-w-mali-problemy-drugiej-fazy [dostęp: 21.04.2015].
- Resolution 2085*, 2012, United Nations Security Council, [www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2085\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2085(2012)) [dostęp: 21.04.2015].
- Rękawek K., Terlikowski M., 2013, Wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony UE w świetle kryzysu w Mali, *Biuletyn PISM*, nr 21: 1-2.
- Rękawek K., 2013, Wybory prezydenckie w Mali – wnioski dla UE, *Biuletyn PISM*, nr 71: 1-2.
- Svitak A., 2013, The Cost of Operation Serval, *Aviation Week*, <http://aviationweek.com/blog/cost-operation-serval> [dostęp: 21.04.2015].
- Timbuktu Heritage Site Destroyed by Islamists in Mali as Civil War Fears Grow, 2012, *Itv News*, www.itv.com/news/2012-07-06/timbuktu-cultural-heritage-destroyed-by-islamists-in-mali-as-civil-war-fears-grow [dostęp: 19.04.2015].
- Toboła M.M., 2012, ECOWAS przyjął plan zbrojnej interwencji w Mali, *Defence24*, www.defence24.pl/analiza_ecowas-przyjal-plan-zbrojnej-interwencji-w-mali [dostęp: 21.04.2015].
- Tuareg Rebels Attack Mali Town of Kidal*, 2012, Al Jazeera, www.aljazeera.com/news/africa/2012/02/20122416445129368.html [dostęp: 18.04.2015].
- Tuaregs Claim „Independence” from Mali*, Al Jazeera, www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/20124644412359539.html [dostęp: 19.04.2015].

The Determinants and Course of the Armed Conflict in Mali during 2012-2013

Summary. The paper is focused on the determinants and course of the armed conflict in Mali during the years 2012-2013. The content is concentrated on the involvement of French forces in the context of Serval crisis response operations. In addition, the author also described the internal and external implications of this conflict.

Keywords: armed conflict, Arab Spring, Tuareg, Mali